

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЛИЋ.

Излази свагда о дану етаке представе на по табака. — Стоји за Њови Сад 40, а на страни 60 и. месечно. — Претплатата се шаље Кернелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разаштиље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЛНОГ ПРИЈАТЕЉА.

V.

(Наставак.)

У идућој појави (трећој) долази Иван у кућу Љубичину, да се с њом по што по то састане, и то не у љубавном монологу примети, да му на сусрет долази једна женска, па и не сумњајући, да то може ко други бити осим Љубице, обори очи земљи, и не дижући их одатле, кљекне пред мајку, јер то нико други није био него мајка. У тако скрушеном положају почне јој своју љубав изјављивати, и то тако ватрено, да се мајка, која је пред њим застала, исто тако разнежи и скоро истопи од љубави. Иван је у један мах погледи, и сав се скамени, али из те кога никуда, јер мајка, разнежена, почине сад њему „курисати“, и не да Ивану ни ока отворити, док се на послетку Иван за невољу с њом и љубити почне. Нојунци су већ у највећем јеку били, кад Милан, не могавши више ову бруку трпити, скочи из сандука. Већ је скоро русвај готов, али ево ти из друге собе досетљиве Драгиње, која читаву ствар разјашњава, као да је Иван ишао на то, да мајчине срце умилостиви, и на тај начин за себе и Љубицу благослов изнуди, па што се Милан уталожи, а и мајка, да само из теснаца изиђе, благослов даје. Сад Иван свезује Милана и Драгињу, и тако се глума са општом женидбом свршује.

Саопштили смо садржај целог овог комадића с тога, што смо хтели да покажемо, каква се вештина у Кости још као у ћаку показивала, вештина у погледу стварања заплета и комичних ситуација.

Да би се пак видело, какав је Коста и у оно доба био вештац у дикцији дијалога и у тесању стихова, саопштићемо овде почетак друге глуме, „Освете“, т. ј. саопштићемо онолико, колико се од исте у целости затекло. Из овога, што ћемо

саопштити, моћи ће се назрети и врло фини заплет те недовршене шаљиве игре.

Ево те глуме:

ОСВЕТА.

Шаљива игра у једном чину.

ОСОВЕ:

Милан } муж и жена.
Марија }

Појава прва.

Марија (долази под маском из велике дворане, у којој се игра; мотрећи на све стране, скида маску).

Сад ће бити десет — сада мора доћи!
Да ми се је само одржати моћи!
Познати ме не ће, о том сумње нема,
Јер сам увијена, маскирана ве'ма.
Глас променит умем, претварат' се знадем,
Свако женско својство потпуно имадем! —
Е, треба ли више, зар то није доста,
Да преведем лако жедног преко моста?...
Ма се опет бојим — може да ме позна,
Да с' уверећен нађе, кад намеру дозна....
Па кад се расрди?... Груде ли несреће!
Зар да не помогне женско красноречје?
Зар је тако страшно, кад се жена млада
О верности мужа уверити рада?
Кад му жена пише, да га нека чека,
Која ће га нежно љубити до века,
Која пламом гори, само да га види,
Ма која се за сад потписати стиди?
Па кад место оте пламтеће лепоте
Дође увијена сопствена му жена?...
Само она може учинити тако,
Која воли право, која љуби јако!
А што ми је љубав заслепила очи,
То о снази њеној баш таман сведочи!

Ма, ист! Ево иде — држ' се сада, Маро!
Претварат' се лако, то је штогод старо.
(Метне маску.)

Појава друга.

Милан. (под маском говори за себе):

Аха! ту је веће! Ао, Маро моја,
Рђаво те крије ота маска твоја! (Гласно)
Уверени буд'те, да ми ј' жаојајко,
Што несрећу имам закаснити тако.

Марија.

Богме лепо није, ал' ви добро зните
Каквог слабог судца пред собом имате.

Милан.

Не хотећи казнити, казнити се може, —

Праштајући тако, казни се још строже.
А шта с' вами чини?..

Марија.

Доста веће тога,

Нејте речма чупат' рану срца мога.
Ах! ја добро знадем, да је судба клета
Одредила мени трпет' овог света,
Трпет' бо'ме јако, кол'ко с' трпет' може,
Па свенути за тим — Ох, боже! ох, боже!

Милан.

Немојте се срдит' ако ми је чудо,
Да поступа с вами судба тако худо,
Јер ћо млада, лепа, имајући свашта,
На што би се могли потужити? — На шта?

(Наславиће се.)

ЖИСТИЧИ.

СРИСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Две сиротице“, драма у 8 слика а 6 чинова, од
Цона Оксенфорда, превео Сава Петровић.)

(Наставак.)

Са „двема сиротицама“ ивије, до душе, баш тако са свим
загрдило; али истину рекавши, нису баш много ни заостале
иза других производа у том жанру. И њих као човек гледа,
мора узја се имати особени резервоар, у који ће сливати
бистре сузе своје, мора за тај случај купити врећу, у коју
ће зашити и херметично затворити своје жиље, како би
их сачувао од безобзирног нападаја. Ко хоће да је ту „не-
верни Тома“, те не ће за готов новац да прими, што ми
онде вељимо, томе ћемо покушати, да бледим цртама оши-
шемо ћутуре сне, што се у „Двема сиротицама“ твори „јаже
вједенијем и невједенијем“, али за тај свој труд иштемо
од таквог неверног Томе, да нам после свршене приповетке
на једно питање искрено по души одговори. Најпре ћемо
какле приповедити, па онда штати.

Из тајних регистара, који су се у париској полицији
водили о свему и свачему, што се забијало у племићким по-
родицама, а из сопствених уста највећима заинтересованог
лица дознајемо, да је грофица Дијана Линијерева (гђа Ру-
жићка) жена министра полиције, грофа Линијера (г. Зо-
рић), у младости својој потајно љубила, а и руку дала чо-
веку, који је по сталешкој разлаци спрам ње врло искоско
стјао. Човека тога уклони њена моћна породица с пута и
учини га неонасним, одредивши му, да тако страшан (!!)
грех каје у ујасном пребивалишту, што се зове бастиља.
Дијана мора исти за Линијера. Плод чисте љубави и за-
конитог брака, мала девојчица, буде изложена, да се први,
кога слепа срећа нанесе на њу, смилује и к себи је узме.
Мало невинашче сисасана читаву породицу из невоље. На
њу наиђе, на име, човек, који је своје рођено дете у истој
намери донео био на то место, да га т. ј. изложи и без
икакве даље бриге повери милости човекољубаца. Намера
беше у оба случаја иста, но мотиви са свим хетерогене

природе: онде прикривање неког тобоже греха, а овде ни
више ни мање, но кобно питање експистенције, „хлеба на-
сушног“. У душу човека тога збуду се ужасне иромене. Не
само да не учини оно, ради чега је дошао, него себи на
врат натовари још једну кубуру, па са обе те своје кубуре
крене се кући. Код куће развију нову кубуру и нађу поред
ње замашно нешто, што ће не само свима старијим кубурама
крај учинити, него и омилити нову кубуру. Претплата на
отхрану и однеговање детета, коју је грофица Дијана да-
режљиво уз исто метнула била, извукла је породицу из не-
воље, а ова је то поштено пратила, јер је мало находче
— по приложенју препоруци звало се Лујза — заједно са
својим дететом отхранила и на нут наставила. Так је на-
ходче поодрасло, четринаеста му тек година, а оно га снађе
огромна невоља: изгуби најдрагоценје благо овога света,
вид очињи. И родитељи, које је находче за своје држало,
одоше богу на истину. Остадаше до две јадне сиротице —
слепа, али и лепа Лујза (гђа Рајковићка) и лена, ал' не
и слепа, Ханријета (гђа Максимовићка). Са то двоје си-
рочади састајемо се у Паризу. Врију се њиха двоје у тај
лавиринат метежа и неваљалства само с иским препору-
кама, но без икакве заштите. На уговореном месту чекају
на пријатеља, коме су биле препоручене. Дражи млађане
Ханријете засениле су билежише оча разузданом, неваљадом
маркизу де Шрезу (г. Јукић), па ти овај употреби неискус-
кусност и најивност сирочади, те Ханријету на силу одведе
у своје дворе, да тише добије премију срамне, гадне онкладе,
коју је са својим худим „шицејама“ учинио био. Ханри-
јета долази к себи. На један јој се мах разјасни јадни по-
ложај њен у својј својој грозоти. Помисао на сестру, којој
је била путевођа и анђео хранитељ, а која сад без „онога
племенитог дара небеског, од кога сва суштства, свако
срећно створење живи, коме се и свака травица радује“ —
без светlosti, без вида очији очајним гласом дозива
своју заштиту, несигурним кроком илази за њоме, а први
је отпор мора срушити, убити. — Помисао та до лудала

доведе млађано спроче. Кано раздражена лавица у гвозденом кавезу кад се устреши у очајању на чврсте, гвоздене шипке и решетке, које ју деле од отетог порода јој, тако је спроче на међданстало гнусним противницима својим. Али кавез тај беше за ту нежну итицу не само гроzan и убитачан, ио и чврст и крт, као и гвожђе. Шипке, што тај кавез окружаваху, беху несавесност, неиштеће, нечовечност. О те шипке мораде се разбити и најочајнија борба невиности, увређеног поноса и свете дужности. Та то је оружје тако слабо било, да је у противника изазвало само подргљини осмех, који је био сведок уверења о надмоћности: Млади шваље, Арман де Водре (г. Марковић), као неки соко у том јату црних гавранова, спасава Ханијету, ранивши у двобоју домаћина. Ханијета тавори се даље од зараде својих руку, а шваље, који ју је онако „ритерски“ избавио, изјављује свом тетку, министру полиције, грофу Линијеру, да не ће да се подвргне брачном јарму, што га милостивија рука самог краља хоће на њу да метне, а из изјаве, коју шваље својој тетци, Дијани Линијеревој, шаље, дознајемо и разлог томе отпору — он љуби Ханијету. Ханијета је дакле „крива, што је жив.“ Бадава она одлучно — а в очајно, јер украй срећамоје тешко за изгубљеном сестром остале у срцу њеном комотно места и за честитог Армана — одбija љубав шваљереву; бадава о том грофицу, која је из паркетираних салона дошла била у Ханијетин кабинет на бог зна којем спрату, уверана — све узалуд, она је грешница. По налогу министра полиције долазе по њу и одводе је у салпетријерску казнионицу и то баш у онај мах, кад се већ тако приближила била својој најжељенијој цели, кад је са улице зачула глас своје сестре, кад је потрчала била, да на груди своје притисне опу, за којом је свим срцем жудила, коју је сваки дан узалуд ишчекивала, да је угледа. У салпетријерској казнионици састане се са неком својом познаницом Маријаном (гђа Ј. Хацићева). Њу је Ханијета благим речма и саучешћем избавила била од смрти баш онога вечера, кад су њу од сестре немилостиво били отгли. Маријана је љубељ неког надувеног развратника, на кога ћемо ниже већ доћи истоме за љубав постала злочиница. Да би избегла Немезиду, одлучила се била на кукавичко самоубијство. Од тога ју је Ханијета била одговорила, а она онда, уверена у слабост своју и поданост незаслужном идолу срца свога, предала се била сама суду. У салпетријерској казнионици откајала је била своје грехе, а баш тај дан кад Ханијету доводе добила је отпушницу. И у зидовима салпетријерске казнионице била је Ханијета још „опасна“; требало је дакле учинити је још „неопасијом“, уклонити је куд на другу страну. Маријана је великомодушна, те враћа услугу Ханијети; њој даје своју стпниницу, а себе жртвује за Ханијету, тим више, што је она од лечника у салпетријерској казнионици добила, ма и слаба, извешћа о својој слепој сестри. Ханијета прима великомодушну услугу Маријанину, те слободно ишаљи, да и даље неуморно тражи своју остављену сестру. — Да нас не би какогод претекла, те пре нас дошла онашо, где ми још нисмо били, морамо се пожурити, те видити, шта је за цело то време било са другим спрочетом, са слепом Лујзом.

Оставили смо је на оном месту, па ком су јој са срца откинули заштитницу њену. По вриску Ханијетином осетила је Лујза, да се нешто грозно забило, али како су

животиње у човечијем облику Ханијетина уста запушили били, то Лујза даље ни гласка није чула. Кад је видила, да јој на очајни позив њен нико не одговара, по нагону иође, те управо на сусрет поштанским колима и упрегнутим хатовима, испод којих је избави по спољашности неугледни, гадни, и по унутарњости угледни, лени Пјер (г. Ружић) мрзан-син бездушне, неправедне матере, просјакиње Фрошареве, (гђа Ј. Поповићева) а јединиц-брат по спољашности угледном, лепоме, но по унутарњости не само неугледном, по наказном Жаку, љубимцу-сину споменуте магре, Фрошареве, а незаслужном идолу слабе Маријане. Фрошарева је к себи узела Лујзу, да њеном несреком себи новца скучка. Лујза песном, невољом и младошћу својом умилостивљује људе. Фрошаревој радњи услед тога добро иде. Добит је додуше искључиво Жаков, али како су времена бола, то Фрошарева мало боље може натегнути тиквицу. Лујзу обманује, е јој бајати помаже, да сестру нађу, но је све води на иста места, на тек побојавши се, да јој лечник, који је Лујзине очи визитовао и изјавио, да се помоћи може, не ће рачуне размрсити, одлучи се, да поведе јадно спроче у другу четврт вароши. Ту јој је са свим згодно дошла она насиљна мера министра полиције спрам другог спрочета, спрам Ханијете. Лујза је тако за Фрошареву још била сачувана. Осим грозне Фрошареве и ненаситивог Жака томе се подоста радовао и јадни Пјер, који је тако срећан био, да је у један мах две маћехе сносно, маћеху природу и маћеху рођену мајку. Његовом срцу су неме, мртве очи Лујзине нанеле ћреда, а ујасно стање Лујзине челичило је и вољу и снагу му, да је бар у неколико чува и заштићује од проклетог језика и снажних руку гонилаца њених. Кобну снагу обожега тога осетио је био Пјер на себи небројено пута. Својим интересовањем за Лујзу, својом оданошћу спрам ње буди Пјер у грознога брата свога већу пажњу на спроче. И овоме је слепица уједаре постала лена и он се знаде за њу загрејати.

(Свршиће се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар од 8 па до краја марта 1879 год.) У суботу 10 и недеља 11. „Наши робови“, драма у 5 чина, од Сахер-Мазоха, превео Сава Петровић. Нов комад. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У уторник 13. „Ловудска сиротица“, позоришна игра у 4. чина, од Ш. Бирх-Цфајферове. — У четвртак 15. „Марија Стјуартова“, од Шилера. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У суботу 17. „Лек за нервозне“, „Пази коме верујеш“, шаљива игра у 1. чину, од Ст. Шала, превео П. Ј. Мостић. (Нов комад) и „Телеграм“. — У недељу 18. „Цврчак“, слика из живота у 5. чинова, од Ш. Бирх-Цфајферове, превео А. М. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У уторник 20. „Госпођа од Сен-Тропеза“, драма од 5 чина, од Ламбера, превео А. М. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У четвртак 22. „Дебора“. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У суботу 24. „Природа и уметност“, шаљива игра у 4. чина, од А. Албинија, превео Н. (Нов комад). — У недељу 25. „Милош Обреновић“, драма од Максимовића. Од Цвети па до други дан вакрса не ће бити представа.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 27.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 14. МАРТА 1879.

По други пут:

ДОН ЦЕЗАР ОД БАЗАНА.

Драма у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н.

О С О В Е:

Карло II., краљ шпански	Лукић.
Дон Цезар од Базана	Ружић.
Дон Жозе од Сантарема, први министар	Марковић.
Маркез Монтифијор	Рајковић.
Маркеза Монтифијорска, жена му	Ј. Поповићева.
Маритана, певачица по улицама	С. Максимовићка.
Лазарил	Добриновић.
Капетан	Поповић.
Чамција	Рајчевић.
Судац	Јовановић.
Полицај	Стефановић.
Перес, слуга	Ћирић.

Дворска господа, народ, војници. — Збива се у Мадриду и околини.

У четвртак 15. марта по други пут: „Напи робови“. Позоришна игра у 5 чинова, написао Сахер-Мазох, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први а сада већ и други део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по дне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.